

KESKKONNAAMET

Olev Remmelkoor
Viljandi Linnavalitsus
viljandi@viljandi.ee

Teie 29.02.2024 nr 6-1/95-12

Meie 27.03.2024 nr 6-5/24/4011-2

Ettepanekud Viljandi linna üldplaneeringu 2040+ lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta

Esitasite Keskkonnaametile seisukoha saamiseks 25.08.2022 otsusega nr 74 „Viljandi linna üldplaneeringu 2040+ ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamine“ algatatud Viljandi linna üldplaneeringu 2040+ lähteseisukohad (tööversioon veebruar 2024) ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmi (eelnõu 14.09.2023) koos lisamaterjalidega. Keskkonnaamet esitab ettepanekud valdkondade lõikes:

1. Looduskaitse

1.1 KSH programmi eelnõus tuleb alusdokumentides arvestada ka Keskkonnaameti 2022 „Viljandi maastikukaitseala ja Viljandi loodusala kaitsekorralduskavaga“, planeeritud tegevused ei või vastuolus olla Viljandi maastikukaitsealal ettenähtud, kokkulepitud tegevustega.

1.2 Lisame lähteseisukohtade ptk 13 „Kalda ehituskeelu vööndi suurendamine ja vähendamine“ juurde, et ehituskeeluvööndi vähendamine on iseseisev menetlus, mis järgneb üldplaneeringu vastuvõtmisele. Ehituskeeluvööndis on ehitamine üldjuhul keelatud ja selle vähendamine võib toimuda vaid Keskkonnaameti nõusolekul. Keskkonnaameti üldine seisukoht on, et ehituskeeluvööndi vähendamine on erand, mida võidakse rakendada ainult väga põhjendatud juhtudel ja planeerimisel tuleb lähtuda siiski looduskaitseseadusega määratud ehituskeeluvööndi ulatusest.

Juhime tähelepanu, et Keskkonnaamet küll arvestab KSH koostatud ekspertide arvamust, kuid Keskkonnaamet ei pea nendega nõustuma ning Keskkonnaamet lähtub enda poolt koostatud kaalutusotsuse tulemustest. Lisaks toome välja, et ehituskeeluvööndi vähendamise kaalumisel aitab kaasa, kui võimalikult põhjalikult põhjendatakse ehituskeeluvööndi vähendamise soovi ja plaanitud ehitisi (hoonestusala, rajatiste pindalad ja paiknemine).

1.3 Sadamate ja sadamaehitiste kohta märgime, et looduskaitseseadus ei defineeri sadamaehitist, seega kohaldub sadamaehitisele sadamaseaduse definitsioon, mille kohaselt on sadamaehitiseks sadama sihtotstarbeliseks kasutamiseks vajalikud ehitised. Sadamaseaduses on ka sätestatud, et sadam peab olema kantud sadamaregistrisse. Seega on looduskaitseseaduse § 38 lg 5 p-s 2 sätestatud erisus rakendatav üksnes sadamates sadamaseaduse mõistes. Veeliiklusrajatised on rajatised, mis on vältimatult vajalikud veeliikluse korraldamiseks (reguleerimiseks), näiteks kaldale paigaldatavad navigatsioonimärgid. Looduskaitseseaduse § 38 erisustena mitteliigituvate ehitiste kavandamine ehituskeeluvööndis ei ole lubatud.

Põhjustatud vajadusel ja kui ehitamine ei kahjusta kalda kaitse eesmärgi, on võimalik taotleda nõusolekut ehituskeeluvööndi vähendamiseks.

1.4 Tegevused järvel ja selle kallastel vajavad ka põhjalikku mõju hindamist. Kuna käesoleval ajal puudub Eestis kasutatav loodusdirektiivi vee-elupaikade inventeerimise ja hindamise juhis, tuleb mõju hindamisel elupaigale m.h toetuda ka järve hüdro-morfoloogilise seisundi klassipiiridele. Veeraamdirektiivi kohaselt on võimalik saavutada veekogu väga head ökoloogilist seisundit üksnes juhul, kui puudub või esineb väga väike inimõju hüdro-morfoloogilistele kvaliteedielementidele, sh järve kaldale, mis peaks looduslik olema vähemalt 95% ulatuses. Hea seisundi korral on järve kallas looduslik vähemalt 75 % ulatuses. Seega palume mõju hindamisel järve elupaigale arvestada ka tegevusi kaldal ja kalda ümberkujundamise soove ning määrata planeeringuga tingimused ja alad, kus kalda ümberkujundamine, s.h paadisildade rajamine, on lubatud.

2. Vesi

2.1 Üldplaneeringu koostamine ja kehtestamine jääb veemajanduskavade perioodi 2022-2027, seega tuleb arvestada Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskavas aastateks 2022-2027 toodud eesmärgi ja meetmeid ning meetmeprogrammis olevaid suuniseid ja piiranguid. Veemajanduskavades ja meetmeprogrammis on nimetatud veekogumite seisundi parandamiseks väljatöötatud meetmed, mille rakendajaks on teiste seas ka kohalik omavalitsus – üldplaneeringu koostamisel tuleb nendega arvestada. Ehk siis kokkuvõttes, üldplaneeringute koostamisel tuleb vaadata, kas järgmised teemad on käsitletud: Millised on alasse jäävad veekogumid? Mis on nende eesmärgid, sh keskkonnanäesmärgid ja meetmeprogrammis ettenähtud meetmed? Kas veekogumite kasutus tagab eesmärkide täitmise ja nende säilimise?

2.2 Soovitame arvestada ja käsitleda põhjaveemaardlate kinnitatud põhjaveevarusid (allikas: <https://envir.ee/keskkonnakasutus/vesi/pohjavesi>). Kui põhjaveevarud on piirkonnas kehtestatud, siis kujundab see ka ettevõtluse arendamise võimalusi. St esmajärjekorras tuleb tagada inimeste joogivesi ning seejärel on võimalik kasutada põhjaveeressurssi muudel eesmärkidel. Üldplaneeringute koostamisel tuleb analüüsida, kui suur on kehtestatud põhjaveevaru ja mis on selle kasutusaeg ning milline on tegelik põhjavee kasutus. Kinnitatud põhjaveevarude ja prognoosvarude alusel saab planeerida elanike joogiveevarustust ja tootmisettevõtete arendustegevust. Samuti tuleb hinnata uute veehaarete kavandamise vajadust seoses arenduspiirkondadega (nii joogivee kui tootmisvee, niisutusvee jmt jaoks). Uute veehaarete jaoks ka maa reserveerimise vajadust seoses sanitaarkaitsealade ja toitealade moodustamise vajadusega. Üldplaneeringu koostamisel tuleb üle vaadata, kas esineb põhjaveevaru ümberhindamise vajadus või mitte.

2.3 Lisaks perspektiivis ühiskanalisatsiooniga kaetavate aladele vajavad käsitlemist olemasolevad reoveekogumisalad ja seonduvad kitsendused, palume tuua välja veehaarete asukohad ja kitsendused, käsitleda ka heitvee suublasse juhtimise teemat veehaarete läheduses.

2.4 Kuna veekogud võivad läbida mitmeid omavalitsusi, siis võib ühes omavalitsuses kavandatu mõjutada terve veekogu seisundit, sh ka teises maakonnas. Seetõttu tuleb veekogu hea seisundi säilitamiseks või saavutamiseks teha koostööd ka teiste kohalike omavalitsustega, mida veekogu läbib.

2.5 Soovitame välja tuua tehnovõrkude ja -rajatistega seonduvad kitsendused ja probleemkohad. Käsitleda tuleks reoveekogumisalade muutmise vajadust (laiendamine, vähendamine). KSH aruandes tuleks käsitleda ka jõgedele rajatud paisutustega kaasnevat sotsiaalmajanduslikku mõju ning mõju looduskeskkonnale.

3. Radoon

3.1 KSH programmi ptk-s 3.2.2 (lk 7) viimases lõigus on viidatud standardile EVS 840:2017 „Juhised radoonikaitse meetmete kasutamiseks uutes ja olemasolevates hoonetes.“

Keskkonnaamet juhib tähelepanu, et nimetatud standardist on ilmunud sama nimetusega ajakohastatud versioon EVS 840:2023, millele tuleks viidata. Standard ei räägi radooniriski tasemetest, vaid pinnase liigitusest pinnaseõhu radoonisisalduse järgi.

3.2 KSH programmi ptk-s 3.2.2 (lk 8) esimeses lõigus on kirjutatud: „*Nii võib radooni kontsentratsioon hoones kõrgeneda ning meile terviseprobleeme tekitada, kui veedame palju aega siseruumides. Radoon on ohtlik eelkõige sissehingamisel, kuna radioaktiivsel lagunemisel eralduv alfaosake hävitab inimese õrna kopsukudet, radooni radioaktiivsed tütarelemendid lisavad omakorda kiirgusohu.*“

Keskkonnaamet märgib, et väljendid *terviseprobleeme* ja *palju aega* on liialt ebamäärased ja võivad tekitada vääriti mõistmist. Ainsana loetakse teaduslikult tõestatuks statistilist seost eluaja jooksul kopsuvähki haigestumise tõenäosuse ja elukoha siseõhu radoonikontsentratsiooni (aastakümnete keskmise) vahel. Muid terviseprobleeme radooniga seonduvaks lugeda ei saa. Ekslikku tõlgendamist võib tekitada ka väljend *eelkõige sissehingamisel*, millest võib jääda mulje, et tegemist on vahetu ohuga, mis seostub sissehingamise faasiga kogu hingamistsükklis. Ka ei ole rõhuasetus õige fraasis *tütarelemendid lisavad omakorda kiirgusohu*. Radoon on inertgaas, mis keemiliselt teiste ainetega ei reageeri (fluor välja arvatud). Praktiliselt sama palju kui radooni sisse hingatakse, hingatakse seda ka välja. Õhus leiduva radooni lagunemisel tekkivad tütar nukliidid aga on keemiliselt aktiivsed ja kinnituvad õhus alati leiduvatele aerosoolidele ja tolmuosakestele, mis omakorda hingamisel „kleepuvad“ kopsukoe pinnale. Kiirgusdoos kopsukoele on rohkem kui 90% ulatuses tingitud radooni tütar nukliididest ja vähem kui 10% ulatuses radoonist endast. Mistõttu radooni mõju ongi sisuliselt radooni tütar nukliidide mõju, mitte *omakorda* lisanduv mõju.

Keskkonnaamet soovib kaaluda kogu lõigu sõnastuse ülevaatamist, võttes ühtlasi arvesse, kuivõrd detailselt antud dokumendi raames oleks põhjust radooni ja selle mõjumehhanismi kirjeldada.

4. Jäätmed

4.1 Lähteseisukohtade ptk 4 osas on ettepanek lisada alusdokumentide nimekirja Viljandi Linnavolikogu 28.01.2021 määrus nr 101 "Viljandi linna jäätmekava 2021-2026" ja Riigi jäätmekava 2023-2028.

4.2 Lähteseisukohtade ptk 9 kohaselt: „*Viljandi jäätmejaam asub Pärnu mnt 36 ja AS Viljandi Veevõrk kompostimisväljak Tartu tn 123. Jäätmekäitlus jätkub olemasolevates asukohtades ning täiendavaid jäätmekäitluskohtasid üldplaneeringuga ei ole kavas ette näha.*“ Teeme ettepaneku kaaluda siiski täiendavate jäätmekäitluskohtade asukoha määramist. Kui uusi käitlusvõimekusi rajatakse, nt ringlussevõtu jaoks, siis on oluline silmas pidada, et jäätmekäitluskoha rajamiseks määratakse asukoht planeeringuga.

4.3 KSH programmi ptk 4 on välja toodud *Viljandi linna jäätmekava 2021-2026 eesmärgid*. Lisaks on märgitud, et aastatel 1960-2009 asus jäätmejaama alal prügila, mille sulgemine jõudis lõpule 2012. aastal. Teeme ettepaneku kajastada/hinnata suletud prügila keskkonnamõju ning kanda suletud prügila kaardile. Lisada seos Riigi jäätmekava 2023-2028 eesmärkidega ning lisada riigi jäätmekava ka kirjanduse loetellu.

4.4 KSH programmi ptk 5.3 kohaselt: „*Vajalik anda hinnang seoses jäätmetekke muutustega planeeringu elluviimisel ning vajadusel pakkuda välja täiendavaid meetmeid jäätmete käitlemiseks.*“ Soovime täpsustada, et kui siin on silmas peetud uusi käitluskohti rajada, nt ringlussevõtu jaoks, siis on oluline märkida, et asukoht määratakse planeerimisseaduses sätestatud korras.

5. Kliimamuutustega kaasnevate riskide maandamine

Täpsustame KSH programmi ptk 5.3 punktile „*mõju kliimamuutustega kohanemisele ja mõju kliimamuutustele*“ lisaks ning palume üldplaneeringu koostamisel ja keskkonnamõju strateegilisel hindamisel arvestada haldusterritooriumil esineda võivate kliimamuutustega kaasnevate võimalike riskidega (veetaseme tõusust ja sademete rohkusest tingitud üleujutuste võimendumine, tormide tugevnemine ja sagenemine, ranna- ja kaldaerosiooni kiirenemine, maalihete esinemine ning linnaliste asumite soojussaarte efekt) ja nende maandamise võimalustega.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Stella Miil 5694 9023 (looduskasutus)
stella.miil@keskkonnaamet.ee

Kärt Kriiva 5854 2604 (vesi)
kart.kriiva@keskkonnaamet.ee

Alar Polt 5303 5703 (radoon)
alar.polt@keskkonnaamet.ee

Eve Konsap 5341 7916 (jätmed)
eve.konsap@keskkonnaamet.ee

Siret Punnisk 512 8350 (keskkonnakorraldus)
siret.punnisk@keskkonnaamet.ee